

บทที่ 2

ทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 กระบวนการโคแอกกูเลชันและฟล็อกกูเลชัน

ในการกำจัดอนุภาคขนาดใหญ่ออกจากน้ำทำได้ง่ายกว่าอนุภาคที่มีขนาดเล็กที่เรียกว่าอนุภาคคอลลอยด์ (colloidal particle) อนุภาคคอลลอยด์มีขนาด 10^0 มม.ถึง 10^3 มม.และไม่สามารถตกตะกอนได้ด้วยน้ำหนักตัวเองภายในเวลาจำกัด จึงต้องทำให้เกิดการรวมกลุ่มของอนุภาคจนเป็นก้อนขนาดใหญ่ เรียกว่าฟล็อก(floc) โดยการใช้สารเคมีบางอย่างทำลายเสถียรภาพ (destabilization) ของอนุภาคคอลลอยด์เพื่อทำการแยกอนุภาคคอลลอยด์ออกจากน้ำ กระบวนการทำลายเสถียรภาพของอนุภาคคอลลอยด์โดยใช้สารเคมี เรียกว่า กระบวนการโคแอกกูเลชัน (coagulation) และสารเคมีที่ใช้เดิมเรียกว่าสารโคแอกกูแลนต์(coagulant) เมื่ออนุภาคที่ถูกทำลายเสถียรภาพแล้วเคลื่อนที่มาสัมผัสกันและรวมตัวกันเป็นฟล็อกที่มีขนาดใหญ่ขึ้น ซึ่งเรียกกระบวนการนี้ว่า กระบวนการฟล็อกกูเลชัน(flocculation) ฟล็อกที่เกิดขึ้นจะสามารถทำให้ตกตะกอนได้ง่าย การทำให้อนุภาคคอลลอยด์ต่างๆ รวมตัวเป็นฟล็อกประกอบด้วย 2 ขั้นตอน (Montgomery, 1985) คือ การทำลายเสถียรภาพ(destabilization) และการทำให้อนุภาคคอลลอยด์ต่างๆเคลื่อนที่มากกระทบกันหรือสัมผัสกันมากที่สุด รายละเอียดของขั้นตอนทั้งสองคือ

2.1.1 ขั้นตอนการทำลายเสถียรภาพของคอลลอยด์

ขั้นตอนการทำลายเสถียรภาพของคอลลอยด์ (destabilization) สามารถทำได้โดยอาศัยกลไก 4 แบบคือ

ก. โดยการลดความหนาของชั้นกระจาย(diffuse layer) เป็นการทำลายเสถียรภาพของอนุภาคคอลลอยด์โดยการลดค่าซีตาโพเทนเชียล(zetapotential) ทำโดยการเพิ่มจำนวนไอออนที่มีประจุตรงกันข้ามกับประจุของอนุภาค ผลที่ได้คือชั้นกระจายที่มีความหนาลดลงและทำให้ค่าซีตาโพเทนเชียลลดลงด้วย โดยไม่มีการเปลี่ยนประจุของอนุภาคเป็นตรงกันข้าม

ข. โดยการดูดติดผิวและทำลายประจุไฟฟ้าของอนุภาคคอลลอยด์(adsorption and charge

neutralization) เป็นการทำลายเสถียรภาพของอนุภาคคอลลอยด์ โดยการเติมสารเคมีที่มีประจุไฟฟ้าตรงกันข้ามกับประจุอนุภาคคอลลอยด์และสามารถดูดติดผิวบนอนุภาคคอลลอยด์ได้ สารเคมีดังกล่าวจะทำปฏิกิริยากับประจุอนุภาคคอลลอยด์ ทำให้ประจุอนุภาคคอลลอยด์เปลี่ยนเป็นประจุตรงกันข้ามได้

ค. โดยการใช้กลไกการกวาด (sweep coagulation) เป็นการทำลายเสถียรภาพของอนุภาคคอลลอยด์โดยการเติมสารเคมีบางชนิดลงไป ทำให้เกิดผลึกของสารประกอบซึ่งมีลักษณะเหนียวสามารถห่อหุ้มอนุภาคคอลลอยด์ ทำให้ได้ผลึกที่มีขนาดใหญ่และมีน้ำหนักมากขึ้นทำให้ตกตะกอนได้ง่ายขึ้น

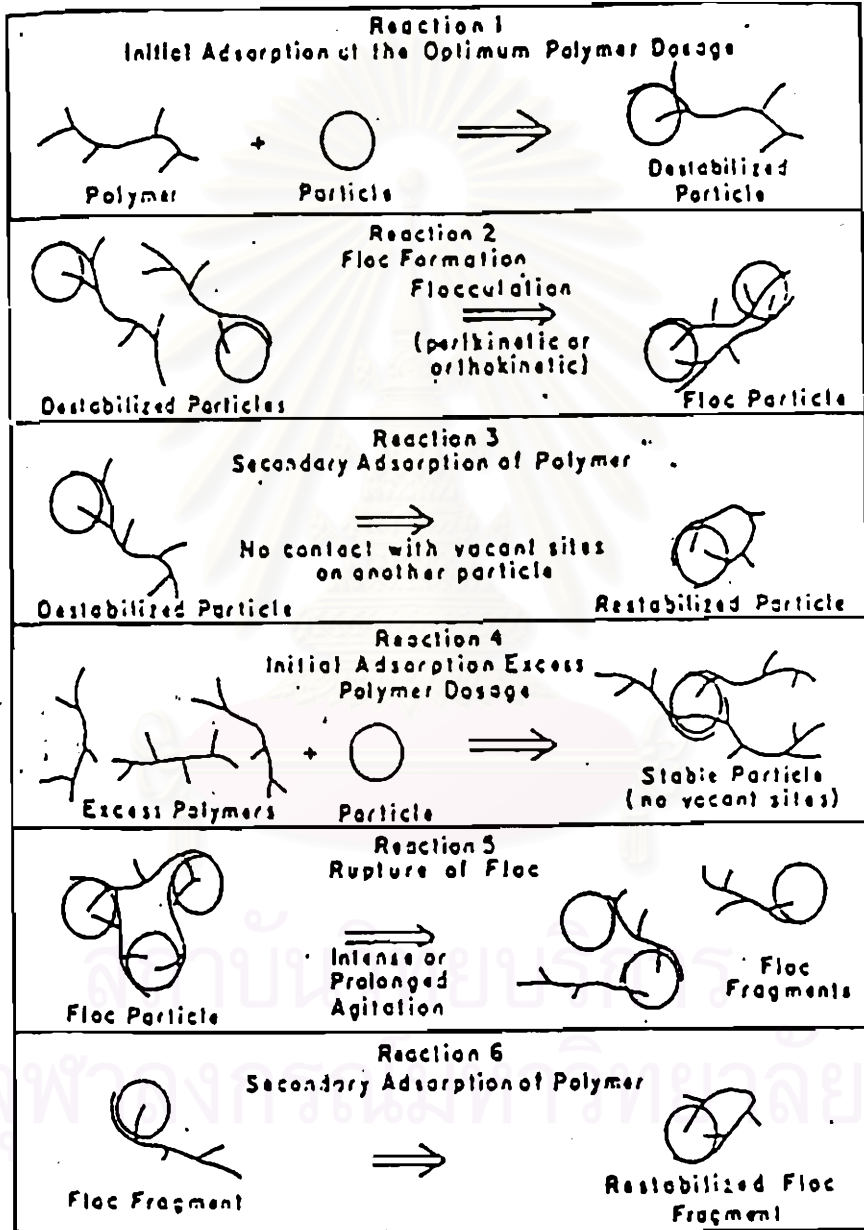
ง. โดยการใช้สารโพลีเมอร์เป็นสะพานเชื่อม (polymer bridging) อธิบายโดยโมเดลที่เรียกว่า polymer bridging model ในขั้นแรกอนุภาคที่มีโพลีเมอร์เกาะติดอยู่ โดยมีปลายอิสระสำหรับเกาะบนอนุภาคอื่น ถือว่าเป็นอนุภาคที่สูญเสียเสถียรภาพแล้ว ขั้นตอนต่อมาคืออนุภาคดังกล่าวจะไปจับตัวกับอนุภาคอื่นๆ โดยมีโพลีเมอร์เป็นสะพานเชื่อมซึ่งทำให้เกิดฟล็อกที่มีขนาดใหญ่และสามารถแยกตัวจากน้ำได้ง่าย ถ้าใช้โพลีเมอร์มากเกินไปจะทำให้เกิดผลเสีย เนื่องจากโพลีเมอร์หลายโมเลกุลจะไปเกาะบนอนุภาคคอลลอยด์จนไม่มีที่ว่างบนอนุภาคสำหรับเป็นที่จับของปลายอิสระของโพลีเมอร์ที่อยู่บนอนุภาคอื่นๆ ซึ่งเรียกว่าอนุภาคที่มีเสถียรภาพกลับคืนมาใหม่ (restabilized particles) การกวนน้ำแรงเกินไปก็จะทำให้เสถียรภาพของคอลลอยด์กลับคืนมาเช่นกัน เนื่องจากฟล็อกที่เกิดแตกเป็นส่วนๆและทำให้ปลายอิสระของโพลีเมอร์เกาะจับอนุภาคอันเดิม ดังรูป 2.1

2.1.2 ขั้นตอนการทำให้อนุภาคคอลลอยด์ต่างๆเคลื่อนที่มากกระทบกัน

ขั้นตอนการทำให้อนุภาคคอลลอยด์ต่างๆเคลื่อนที่มากกระทบกัน หรือสัมผัสให้มากที่สุด (transport of colloidal particle) อนุภาคคอลลอยด์ที่ถูกทำลายเสถียรภาพแล้วจะเกิดกระบวนการฟล็อกकुเลชันอย่างสมบูรณ์เพียงใด ขึ้นอยู่กับขั้นตอนการทำให้เกิดการสัมผัส ซึ่งมีหลายวิธีดังเช่น (มันสิน ตันจูลเวศม์, 2537)

ก. การสร้างสัมผัสของอนุภาคคอลลอยด์ ด้วยการกวนน้ำให้เคลื่อนที่โดยในส่วนต่างๆของน้ำมีอัตราเร็วแตกต่างกัน ทำให้อนุภาคต่างๆมีอัตราเร็วในการเคลื่อนที่ไม่เท่ากัน จึงทำให้เกิดการสัมผัสและรวมตัวกันขึ้นเป็นฟล็อกในที่สุด แต่การเคลื่อนที่ต้องไม่เร็วเกินไปจนทำให้ฟล็อกแตกออก ซึ่งมีชื่อเรียกทางเทคนิคว่า ออร์โธไคเนติกฟล็อกकुเลชัน (orthokinetic flocculation) อนุภาคคอลลอยด์ที่มีฟล็อกकुเลชันแบบ ออร์โธไคเนติก ควรมีความเร็วขนาด 0.1-1 ไมครอน และ มีความเข้มข้นไม่

น้อยกว่า 50 มิลลิกรัมต่อลิตร

รูปที่ 2.1 กลไกในการสร้างโคแอกกูเลชันแบบเชื่อมด้วยโพลีเมอร์ (Weber, 1972)

ข. การสร้างสัมพัทธ์ของอนุภาคคอลลอยด์ที่เกิดขึ้นเองได้ โดยอาศัยการเคลื่อนที่แบบบราวเนียน ซึ่งเกิดจากการชนกันระหว่างอนุภาคคอลลอยด์กับโมเลกุลของน้ำ โดยขึ้นอยู่กับอุณหภูมิ การรวมอนุภาคคอลลอยด์เกิดขึ้น เมื่ออนุภาคคอลลอยด์ถูกชนโดยโมเลกุลของน้ำ การเคลื่อนที่ของโมเลกุลของน้ำด้วยความร้อน ซึ่งแปรรูปเป็นพลังงาน ทำให้โมเลกุลของน้ำเคลื่อนที่อย่างรวดเร็วและชนอนุภาคคอลลอยด์ที่กระจายอยู่ในน้ำ ทำให้อนุภาคคอลลอยด์มีการเคลื่อนที่และเกิดการสัมพัทธ์กันจนเป็นฟล็อกที่มีขนาดใหญ่ขึ้นซึ่งมีชื่อเรียกทางเทคนิคว่าเพอริไคเนติกฟล็อกคูเลชัน (perikinetic flocculation) จัดเป็นการเคลื่อนที่ระดับโมเลกุล ทำให้สามารถสร้างสัมพัทธ์ให้กับอนุภาคคอลลอยด์ที่มีขนาดเล็กกว่า 0.1 ไมครอน

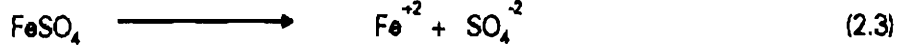
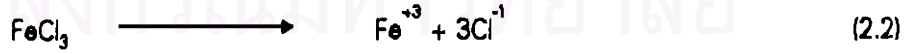
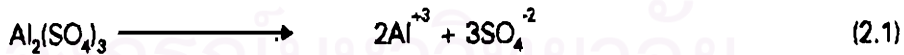
ค. การสร้างสัมพัทธ์ของอนุภาคคอลลอยด์ โดยการใช้ออนุภาคคอลลอยด์ที่จับตัวกันเป็นฟล็อกแล้วเป็นเป้าสัมพัทธ์ให้อนุภาคคอลลอยด์ใหม่ เช่น ทำให้ฟล็อกจับตัวกันเป็นชั้นสลัดจ์ (sludge blanket) และบังคับให้อนุภาคคอลลอยด์เคลื่อนผ่านชั้นสลัดจ์ กรณีนี้เหมาะสำหรับอนุภาคคอลลอยด์ที่มีขนาดใหญ่กว่า 1 ไมครอน แต่น้อยกว่า 5 ไมครอน

2.2 โคแอกกูเลชันด้วยสารส้มและสารประกอบเหล็ก

โคแอกกูแลนต์ที่นิยมใช้กันมากที่สุด ได้แก่ สารส้ม โดยมีสูตรโมเลกุลคือ $Al_2(SO_4)_3 \cdot 18H_2O$ และ สารประกอบเหล็กบางตัวคือ $FeCl_3$ และ $FeSO_4$

2.2.1 เคมีของสารส้มและสารประกอบเหล็กในน้ำ

เมื่อสารส้ม เพอริคคลอไรด์ และเพอริริซัลเฟตละลายน้ำจะมีการแตกตัวของไอออนบวกและไอออนลบเกิดขึ้นดังนี้

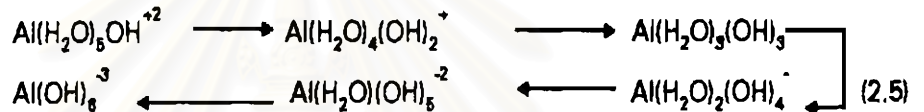
สมการที่ 2.1 ถึง 2.3 อาจทำให้เข้าใจผิดถึงสถานะของไอออนบวกซึ่งเป็นของโลหะอะลูมิเนียมและเหล็ก ทั้งนี้เพราะไอออนของโลหะทุกชนิดจะอยู่รวมกับน้ำและไม่สามารถดำรงอยู่ในรูปอิสระได้ ยกตัวอย่างเช่นไอออนของอะลูมิเนียมและเหล็กจะอยู่รวมกับน้ำ 6 โมเลกุล ดังนั้นการเขียนสูตรที่ถูกต้องจึงควรเป็นดังนี้ $Al(H_2O)_6^{+3}$ และ $Fe(H_2O)_6^{+3}$ ตามลำดับ ไอออนที่ประกอบด้วยโลหะและน้ำเรียกว่า Aqua metal ion โมเลกุลของน้ำเรียกว่า Ligand อนึ่งเพื่อความสะดวกในการเขียนบางครั้ง

มักตัดโมเลกุลของน้ำออก โดยถือว่าเป็นที่เข้าใจกันโดยทั่วไปอยู่แล้ว ดังนั้น $\text{Al}(\text{H}_2\text{O})_6^{+3}$ และ $\text{Fe}(\text{H}_2\text{O})_6^{+3}$ จึงเหลือเพียง Al^{+3} และ Fe^{+3} ตามลำดับ

เนื่องจาก Al^{+3} และ Fe^{+3} มีอำนาจเป็นกรด ซึ่งสามารถให้ H^+ และพร้อมที่จะไฮโดรไลซ์ (hydrolyzed) ให้เป็นไอออนต่างๆของอะลูมิเนียมและเหล็กซึ่งมี OH^- เป็น Ligand ตัวอย่างเช่นการแตกตัวของสารส้ม ดังสมการ 2.4

สมการ 2.4 นี้เป็นปฏิกิริยาไฮโดรไลซิสขั้นแรกสุด ซึ่งน้ำ 1 โมเลกุลของ $\text{Al}(\text{H}_2\text{O})_6^{+3}$ ถูกแทนที่ด้วยหมู่ไฮดรอกซิล (OH^-) 1 หมู่ ปฏิกิริยาไฮโดรไลซิสสามารถเกิดขึ้นได้ต่อไปอีก ทำให้โมเลกุลของน้ำถูกแทนที่เพิ่มขึ้นประจุบวกจะลดลงเรื่อยๆจนหมดและกลายเป็นประจุลบ การเปลี่ยนแปลงข้างต้นจะมีลำดับ ดังสมการ 2.5

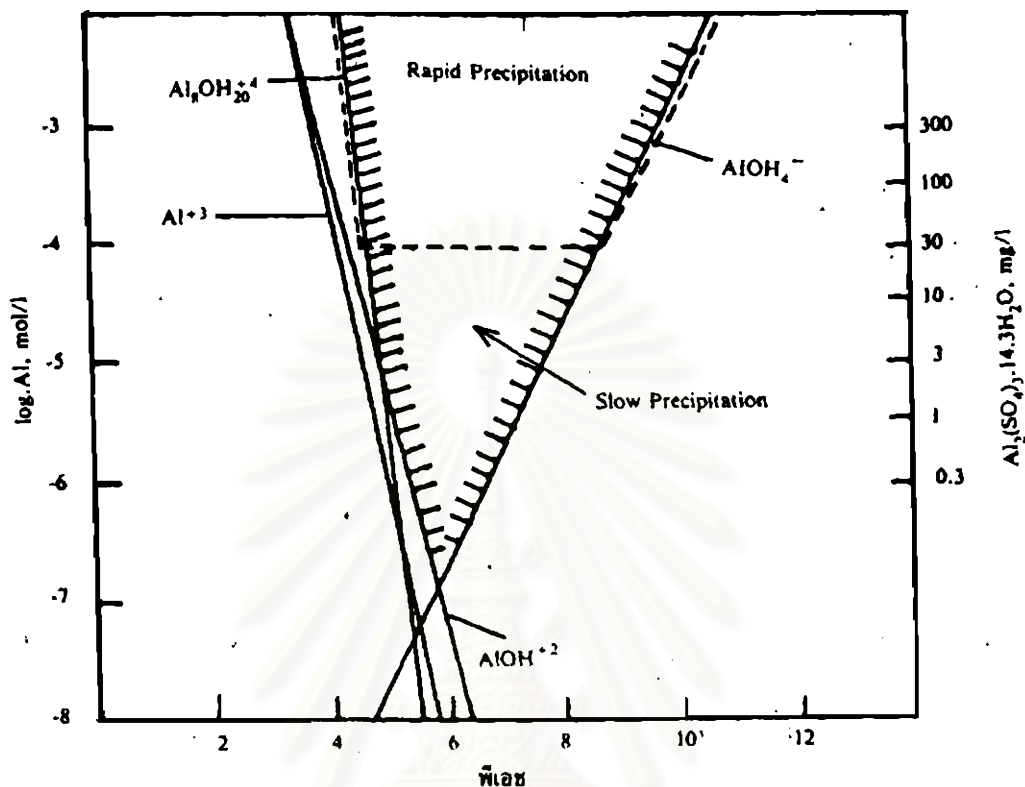

ในกรณีของสารประกอบเหล็ก รูปแบบของการเกิดปฏิกิริยาไฮโดรไลซิส ก็เช่นเดียวกับสารส้ม จึงไม่จำเป็นต้องกล่าวซ้ำ จากสมการที่ 2.5 ไอออนคอมเพล็กซ์ซึ่งเป็นไอออนที่มีอะลูมิเนียมเพียงอะตอมเดียว เรียกว่า Monomeric hydroxo complex ส่วนไอออนคอมเพล็กซ์ที่มีอะลูมิเนียมมากกว่า 1 อะตอม เรียกว่า Polymeric hydroxo complex งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเคมีของสารส้มในน้ำ ทำให้ได้ข้อมูลที่สำคัญ 3 ประการ คือ

ก. ไอออนคอมเพล็กซ์ที่มีหมู่ไฮดรอกซิล พร้อมที่จะดูดติดผิวของอนุภาคคอลลอยด์ และหักล้างประจุคอลลอยด์ได้ ถ้าไอออนมีประจุตรงกันข้ามและมากกว่าของคอลลอยด์ คอลลอยด์จะแสดงประจุเป็นตรงกันข้ามกับของเดิม (charge reversal)

ข. พีเอชของน้ำ เป็นปัจจัยกำหนดความเข้มข้น และ ชนิดของไอออนคอมเพล็กซ์ต่างๆ โดยเป็นผลมาจากปฏิกิริยาไฮโดรไลซิส ดังรูป 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างพีเอชและความเข้มข้นของไอออนคอมเพล็กซ์ชนิดต่างๆ สามารถแสดงได้ด้วยไดอะแกรมที่เรียกว่า Stability diagram บนรูปเดียวกันนี้ ยังแสดงถึงขอบเขตของการตกผลึก $\text{Al}(\text{OH})_3$ อีกด้วย

ค. ฟล็อกสารส้มที่มีพีเอชเป็นกลางจะมีประจุบวก แต่จะกลายเป็นประจุลบเมื่อมีพีเอชเป็นต่าง

รูปที่ 2.2 Stability diagram ที่ใช้ควบคุมกลไกโคแอกกูเลชันด้วยสารส้ม (Weber, 1972)

2.2.2 กลไกโคแอกกูเลชันด้วยสารส้มและสารประกอบเหล็ก

สารส้มและสารประกอบเหล็กสามารถทำลายเสถียรภาพของคอลลอยด์จนเกิดโคแอกกูเลชันได้ด้วยกลไก 2 ประการคือ กลไกแบบดูดติดผิวและทำลายประจุ และ กลไกแบบห่อหุ้มอนุภาคคอลลอยด์ด้วยผลึก โดยมีรายละเอียดดังนี้

ก. กลไกโคแอกกูเลชันแบบดูดติดผิว และทำลายประจุ สารส้มและสารประกอบเหล็กสามารถสร้างกลไกแบบดูดติดผิวและทำลายประจุโดยการแตกตัวเป็นไอออนคอมเพล็กซ์ชนิดต่างๆ ซึ่งสามารถดูดติดผิวของอนุภาคคอลลอยด์และ ทำลายประจุลบของคอลลอยด์ ทำให้คอลลอยด์สูญเสียเสถียรภาพและพร้อมที่จะรวมตัวกันหลายอนุภาคจนกลายเป็นฟล็อก กลไกนี้สามารถเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อปริมาณของสารส้มมีน้อยกว่าหรือเท่ากับผลคูณของ (Al^{3+}) และ $(OH)^{-}$ ต่ำกว่า K_{sp} และพีเอชต้องไม่สูงหรือต่ำเกินไปแต่ในทางปฏิบัติการออกแบบและควบคุมให้ได้โคแอกกูเลชัน

มีกลไกแบบนี้มักไม่สามารถกระทำได้ เหตุผลคือ กลไกแบบดูดติดผิวและทำลายประจุ ต้องเกิดขึ้น และเสร็จสิ้นภายใน 10^{-1} ถึง 1 วินาที มิฉะนั้นแล้วไอออนคอมเพล็กซ์จะไฮโดรไลซ์ต่อไปจนเกิดผลิตภัณฑ์ $Al(OH)_3$ ทำให้เกิดกลไกโคแอกกูเลชันแบบห่อหุ้มแทน ซึ่งเกิดขึ้นได้ง่ายกว่า

ข. กลไกโคแอกกูเลชันแบบห่อหุ้มอนุภาคคอลลอยด์ด้วยผลึก สารส้ม และสารประกอบเหล็กสามารถสร้างกลไกแบบห่อหุ้มอนุภาคคอลลอยด์ด้วยผลึก หรือ Sweep coagulation โดยการสร้างผลึกซึ่งมีลักษณะคล้ายเป็นปุย เมื่ออนุภาคคอลลอยด์สัมผัสกับผลึกก็จะเกาะตัวจับอยู่บนผลึกนั้น เมื่อเกิดขึ้นมากๆจะได้ฟล็อกขนาดใหญ่ที่ตกตะกอนได้ง่าย ในทางปฏิบัติสารส้มที่ใช้ต้องมีปริมาณสูงพอ จนทำให้ผลคูณของ $[Al^{3+}]$ และ $[OH]^{-3}$ มีค่าเกินกว่า K_{sp} และค่าพีเอชควรอยู่ในช่วง 6-7.5 (Sawyer, Macarty and Parkin, 1994)

2.3 กลไกโคแอกกูเลชันที่เกิดจากการใช้สารโพลีเมอร์และโคแอกกูเลชันเอดอื่นๆ

โคแอกกูเลชันเอด(coagulation aid)หรือโคแอกกูแลนท์เอด(coagulant aid)หมายถึงสารที่ช่วยทำให้โคแอกกูแลนท์สร้างโคแอกกูเลชันได้ดีขึ้น (Montgomery, 1985) ตัวอย่างโคแอกกูแลนท์เอดได้แก่ สารอินทรีย์ธรรมชาติและสังเคราะห์ แอ็คติเวตเต็ดซีลิกา ดินเหนียวชนิดต่างๆ ปูนขาว เป็นต้น ในปัจจุบันโคแอกกูแลนท์เอดที่นิยมใช้กันมากจะเป็นสารอินทรีย์สังเคราะห์แบบต่างๆซึ่งเรียกว่าโพลีเมอร์(polymer)หรือโพลีอิเล็กโทรไลต์(polyelectrolyte) โพลีเมอร์ที่ใช้เป็นโคแอกกูแลนท์เอดต้องสามารถเกาะติดผิวของอนุภาคความขุ่นได้ ดังนั้นจึงมักปรากฏว่ามีความสัมพันธ์โดยตรงระหว่างความเข้มข้นของอนุภาคความขุ่นกับปริมาณโพลีเมอร์ที่ใช้ในการสร้างโคแอกกูเลชันกล่าวคือถ้าความขุ่นสูงก็ต้องการโพลีเมอร์มากแต่ถ้าความขุ่นต่ำก็ต้องการโพลีเมอร์น้อย เป็นต้น

โพลีเมอร์สร้างโคแอกกูเลชันให้กับความขุ่นได้ 2 วิธี (Montgomery, 1985)ซึ่งส่วนต้องอาศัยสมบัติในการเกาะจับอนุภาคคอลลอยด์ วิธีแรกเป็นการทำลายประจุลบของอนุภาคคอลลอยด์ด้วยโพลีเมอร์ที่มีประจุบวกทำให้เสถียรภาพของคอลลอยด์หมดสิ้นไป กรณีเช่นนี้อาจใช้โพลีเมอร์ที่มีน้ำหนักโมเลกุลต่ำก็ได้ วิธีที่สองเป็นการสร้างโคแอกกูเลชันโดยมีโพลีเมอร์เป็นสะพานเชื่อมระหว่างอนุภาคคอลลอยด์หลายๆตัว ประจุของโพลีเมอร์ในกรณีนี้ไม่ใช่เรื่องสำคัญเพราะไม่จำเป็นต้องใช้คอลลอยด์เป็นกลาง แต่สิ่งที่สำคัญคือโพลีเมอร์ต้องมีขนาดใหญ่ เพื่อให้สามารถใช้เป็นสะพานเชื่อมต่อระหว่างอนุภาคความขุ่นต่างๆได้อย่างกว้างขวาง สะพานดังกล่าวต้องแข็งแรง และสามารถต้านทานแรงผลักระหว่างอนุภาคและความปั่นป่วนที่เกิดจากการกวนน้ำ ด้วยเหตุนี้โคแอกกูเลชันที่เกิดจากวิธีการสร้างสะพานนี้จึงต้องการโพลีเมอร์ที่มีน้ำหนักโมเลกุลสูงๆซึ่งมักเป็นชนิดประจุลบหรือไม่มีประจุ

2.4 การเลือกสารโคเอกกุลแลนท์และสารโคเอกกุลแลนท์เอ็ด

การเลือกสารเคมีมาเป็นโคเอกกุลแลนท์ มักขึ้นอยู่กับสมบัติของน้ำเป็นสำคัญ สารโคเอกกุลแลนท์ที่นิยมใช้คือ สารส้มและสารประกอบเหล็ก เช่น เพอร์ริคคลอไรด์ โดยทั่วไปสารส้มมักเป็นที่นิยมมากกว่าสารเคมีอื่นๆ เนื่องจากราคาถูกและหาซื้อง่าย อย่างไรก็ตาม บางครั้งสารส้มอาจใช้ไม่ได้เท่าสารประกอบเหล็ก จึงจำเป็นต้องมีการทดสอบจารีทดสอบ เพื่อหาปริมาณการใช้สารโคเอกกุลแลนท์ที่เหมาะสม(optimum dose) ในบางโอกาสการปรับพีเอชด้วยสารละลายกรดหรือด่างก็อาจเป็นเรื่องจำเป็น มิฉะนั้นแล้วโคเอกกุลแลนท์จะเกิดได้ไม่สมบูรณ์ และอาจจำเป็นต้องเติมสารโคเอกกุลแลนท์เอ็ดบางอย่างเพื่อช่วยทำให้ฟล็อกมีขนาดใหญ่และจมตัวลงได้ง่าย

สารเคมีที่สามารถใช้เป็นสารโคเอกกุลแลนท์เอ็ดมีหลายชนิดซึ่งแตกต่างกัน แต่สารที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายคือ สารโพลีเมอร์ ซึ่งเป็นลูกโซ่ของสารโมโนเมอร์หลายๆตัวเรียงกันอย่างเป็นระเบียบ โพลีเมอร์อาจมีขนาดใหญ่หรือเล็กก็ได้ เช่นอาจมีน้ำหนักโมเลกุลตั้งแต่เพียงไม่กี่ร้อยไปจนถึงระดับที่สูงกว่าสิบล้าน เป็นต้น การจำแนกประเภทของโพลีเมอร์ตามประจุมีดังนี้คือโพลีเมอร์ประจุบวก(cationic polymer) โพลีเมอร์ประจุลบ (anionic polymer) และโพลีเมอร์ไม่มีประจุ(nonionic polymer) ประจุของโพลีเมอร์เหล่านี้เกิดขึ้นจาก Functional group ต่างๆหลายชนิดเช่น คาร์บอกซิล ซัลโฟเนต เป็นต้น

2.4.1 ชนิดของโพลีเมอร์

การจัดหมวดหมู่สารโพลีเมอร์สามารถทำได้หลายรูปแบบตามคุณสมบัติและประโยชน์ใช้งาน กล่าวคือ อาจแบ่งได้ตามแหล่งกำเนิดโครงสร้างหรือขนาดของโมเลกุลหรือแบ่งตามชนิดของประจุที่เกิดขึ้นในโมเลกุล เป็นต้น

2.4.1.1 แบ่งตามประจุที่อยู่บนสายโพลีเมอร์(polymer chain)ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ชนิด คือ

ก. สารโพลีเมอร์ที่ให้ประจุบวก (cationic polymer) คือสารโพลีเมอร์สังเคราะห์ที่มีประจุบวก ซึ่งมีหลายรูปแบบได้แก่

- โพลีอามีน
- โพลีเอทิลีนควอเทอนารี
- แคทไอออนนิคไทรยานามีน

- คาโบไมอิลโพลีเมอร์แคทไอออน
- โพลีแอลฟาไวนิลไมตาไคลน
- โพลีไดอัลลิลเมทิลแอมโมเนียมคลอไรด์
- ไดเมทิลอะมีโนอัลคิลอะครีลิก
- เมทาไซคลิกเอสเทอร์โพลีเมอร์
- เอ็นไดอัลคิลอิมิโนอัลคิลอะครีลาไมนโพลีเมอร์

ข. สารโพลีเมอร์ที่ให้ประจุลบ(anionic polymer)คือสารโพลีเมอร์สังเคราะห์ที่มีประจุลบโดยทั่วไปเป็นสารที่มีน้ำหนักโมเลกุลอยู่ในช่วงสูง มักใช้เป็นสารรวมตะกอน โพลีเมอร์ที่มีประจุลบมากและมีน้ำหนักโมเลกุลต่ำจะมีพฤติกรรมเป็นสารที่ช่วยกระจายตะกอนในสารละลาย (dispersants) รูปแบบส่วนใหญ่มักเป็นกลุ่มคาร์บอกซิเลทไอออน ได้แก่ พวกลโพลีเมอร์ที่มีหมู่คาร์บอกซิเลทและพวกลโพลีเมอร์ที่มีหมู่วัลฟีนิกแอซิด

ค. สารโพลีเมอร์ที่ไม่มีประจุ(nonionic polymer) คือ สารโพลีเมอร์ที่ไม่มีประจุทำให้เกิดการรวมตะกอนโดยใช้กลไกการสร้างสะพานเชื่อมเป็นหลัก ในการใช้งานจึงต้องมีน้ำหนักโมเลกุลสูง ตัวอย่าง สารโพลีเมอร์ที่ใช้เป็นสารรวมตะกอนได้แก่ โพลีเอทิลีนออกไซด์ โพลีอะครีลาไมด์ และโพลีไวนิลโพลีไลโดนอนมักใช้ในอุตสาหกรรมอาหาร

ง. สารโพลีเมอร์ที่มีทั้งประจุบวกและลบ (polyampholytes) คือสารโพลีเมอร์ซึ่งมีลักษณะเป็นสารโมเลกุลใหญ่ มีทั้งกลุ่มที่มีสภาพเป็นกรดและเบส มักจะให้ประจุบวกที่พีเอชต่ำ ให้ประจุลบที่พีเอชสูงและเป็นกลางทางประจุที่บางค่าพีเอช

2.4.1.2 แบ่งตามแหล่งกำเนิด ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ชนิด คือ

ก. สารโพลีเมอร์ที่ได้จากธรรมชาติ ตัวอย่างเช่น เซลลูโลส (cellulose) , เจลาติน (gelatin) และ แป้ง (starch) เป็นต้น ส่วนใหญ่เป็นโพลีเมอร์ชนิดไม่มีประจุโดยมีลักษณะโครงสร้าง และ น้ำหนักโมเลกุลแตกต่างกัน ในทางปฏิบัตินิยมใช้ในปรับปรุงคุณภาพน้ำ

ข. สารโพลีเมอร์ที่ได้จากสังเคราะห์ เป็นการนำเอาโมโนเมอร์หนึ่งหรือสองชนิดมารวมกัน และสามารถจัดการสังเคราะห์ขึ้นให้ได้ตรงตามที่ต้องการ โดยสามารถทำให้ได้ขนาดที่แตกต่างกัน เป็นผลทำให้มีน้ำหนักโมเลกุล(molecular weight)ที่แตกต่างกันและ สามารถกำหนดกลุ่มประจุรวมทั้งจำนวนประจุ(charge density)ที่ต้องการได้ นอกจากนี้ยังสามารถจัดการเกี่ยวกับโครงสร้างของโพลีเมอร์ให้เป็นแบบเส้นตรง หรือกิ่งก้านสาขาก็ได้ (Montgomery, 1985)

2.5 การทำให้ตะกอนลอย

การทำให้ตะกอนลอย (flotation) เป็นวิธีการแยกตะกอนออกจากระบบโดยการทำให้ตะกอนต่างๆ ในน้ำเสียลอยขึ้นสู่บริเวณชั้นบนของผิวน้ำ เพื่อทำการกวาดทิ้งออกไป วิธีนี้นิยมใช้กับตะกอนที่ยากแก่การตกตะกอน หลักการคือต้องทำให้ความตึงจำเพาะของตะกอนมีค่าน้อยกว่าน้ำเสียซึ่งโดยธรรมชาติแล้วตะกอนจะมีน้ำหนักมากกว่าน้ำเสีย ดังนั้นจำเป็นต้องใช้ฟองอากาศรวมเกาะกับตะกอน เพื่อให้ความตึงจำเพาะของทั้งฟองอากาศรวมกับตะกอนมีค่าน้อยกว่าความตึงจำเพาะของน้ำเสีย ในทางปฏิบัติระบบการทำให้ตะกอนลอย นิยมใช้เพื่อแยกตะกอนที่มีน้ำหนักเบา หรือตะกอนที่มีแนวโน้มจะลอยขึ้นมา ซึ่งถ้าใช้วิธีการตกตะกอนจะไม่สามารถทำได้ดีเท่าที่ต้องการ สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมบางประเภท เช่น โรงงานฆ่าสัตว์ โรงงานผลิตปลาทูน่ากระป๋อง โรงงานผลิตน้ำมันพืช โรงงานกลั่นน้ำมัน เป็นต้น โรงงานเหล่านี้จะมีตะกอนประเภทดังกล่าวมาก ดังนั้นวิศวกรอาจเลือกใช้ระบบการทำให้ตะกอนลอยสำหรับการแยกตะกอนเหล่านี้ ออกจากน้ำเสีย เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพที่สูงกว่าการใช้ถังตกตะกอนธรรมดา นอกจากนี้ยังช่วยประหยัดพื้นที่ในการบำบัดน้ำเสียอีกด้วย การนำเอากระบวนการทำให้ตะกอนลอย (flotation) ไปใช้ในทางปฏิบัติมีดังนี้

- ก. ใช้ทำหน้าที่เป็นระบบบำบัดก่อนขั้นต้น คือติดตั้งก่อนถังตกตะกอนแรก
  - ข. ใช้ทำหน้าที่เป็นระบบบำบัดขั้นต้น คือติดตั้งก่อนระบบบำบัดขั้นที่สอง
  - ค. ใช้ทำหน้าที่เพิ่มความเข้มข้นของตะกอนในระบบบำบัดน้ำเสียขั้นที่สอง
  - ง. ใช้ทำหน้าที่แยกตะกอนบางประเภท ซึ่งไม่สามารถแยกออกโดยวิธีการตกตะกอน
- (เกรียงศักดิ์ อุทมนสินโรจน์ ,2535)

2.6 วิธีการทำให้ตะกอนลอย

การทำให้ตะกอนลอยที่ใช้ในการบำบัดน้ำเสีย มีอยู่ 3 วิธี คือ

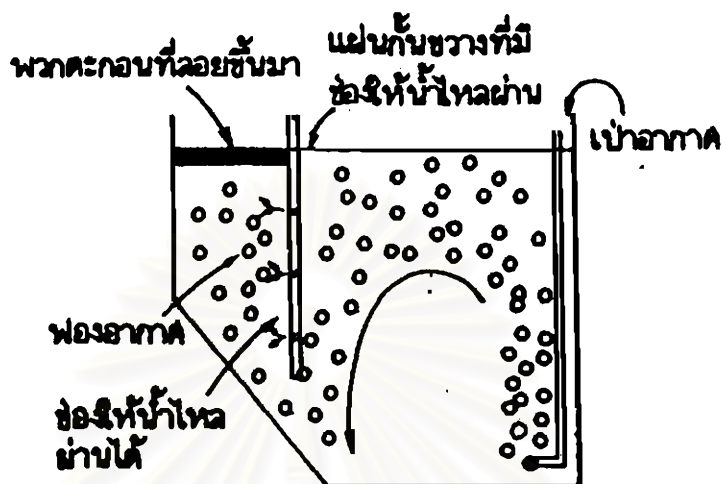
2.6.1 การทำให้ตะกอนลอยด้วยอากาศ (air flotation)

การทำให้ตะกอนลอยด้วยอากาศ (air flotation) มีหลักการคือ การเติมอากาศหรือเป่าอากาศลงในน้ำเสียโดยตรง ณ ความดันบรรยากาศ ในการเป่าอากาศจะทำให้เกิดฟองอากาศที่มีขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางของฟองอากาศประมาณ 2-3 มิลลิเมตร ซึ่งจะนำพาตะกอนต่างๆ ลอยขึ้นสู่ผิวน้ำ

จากนั้นพวกตะกอนที่ลอยขึ้นมาจะถูกกวาดทิ้งออกไปโดยใช้เครื่องจักรกลหรือใช้คนตักออกไปก็ได้ รายละเอียดโครงสร้างของถัง air flotation ได้แสดงไว้ในรูปที่ 2.3 สำหรับฟองอากาศที่มีขนาดใหญ่ขึ้นจะส่งผลให้ความเร็วของฟองอากาศที่ลอยขึ้นมามีมากขึ้นด้วย ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของฟองอากาศกับความเร็วยลอยขึ้นของฟองอากาศได้แสดงไว้ในตารางที่ 2.1

ตารางที่ 2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างขนาดของฟองอากาศกับความเร็วยลอยขึ้นของฟองอากาศ (เกรียงศักดิ์ อุดมสินโรจน์, 2535)

ขนาดของฟองอากาศ (มม.)	ความเร็วยลอยขึ้นของฟองอากาศ (มม/วินาที)
0.2	1.9
0.3	3.3
0.4	4.9
0.5	6.7
1.0	13.0
2.0	18.0
3.0	19.5
4.0	20.0
5.0	20.1
10.0	22.0
20.0	30.0
30.0	38.0
40.0	46.0
50.0	55.0

รูปที่ 2.3 รายละเอียดโครงสร้างของถัง air flotation (เกียรติศักดิ์ อุตมสินโรจน์ ,2535)

การทำให้ตะกอนลอยด้วยอากาศนี้ไม่เป็นที่นิยมใช้ เพราะประสิทธิภาพในการแยกตะกอนต่ำมากเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีอื่นๆ

2.6.2 การทำให้ตะกอนลอยด้วยภาวะสุญญากาศ (vacuum flotation)

การทำให้ตะกอนลอยด้วยภาวะสุญญากาศ(vacuum flotation) วิธีนี้มีหลักการคือ การเป่าอากาศลงในน้ำเสียจนถึงจุดอิ่มตัว ซึ่งมีอยู่ 2 วิธีคือ การเป่าอากาศลงในน้ำเสียโดยตรง หรืออีกวิธีคือปล่อยให้อากาศเข้าในเครื่องสูบน้ำเอง ระบบนี้จะใช้ถังปิดซึ่งจะเก็บน้ำที่ถูกเป่าอากาศลงไปจนถึงจุดอิ่มตัว พร้อมกันนั้นจะมีการดูดอากาศออกจากถัง โดยขณะนั้นภายในถังจะมีสภาพเป็นสุญญากาศ กล่าวคือ ความดันภายในถังจะต่ำกว่าความดันบรรยากาศประมาณ 4-5 บาร์ เมื่อถึงนี้ได้ถูกเปิดออกโดยใช้วาล์วควบคุมความดัน อากาศที่อยู่ภายนอกจะเข้าไปแทนที่ มีผลทำให้อากาศที่ละลายอยู่ในน้ำเสียแยกออกมาจากน้ำเสียในลักษณะของฟองอากาศเล็กๆ พองอากาศเล็กๆ เหล่านี้จะพาตะกอนต่างๆในน้ำเสียลอยขึ้นมาบนผิวน้ำ ซึ่งสามารถแยกออกจากน้ำได้โดยการกวาดทิ้งหรือสูบออก

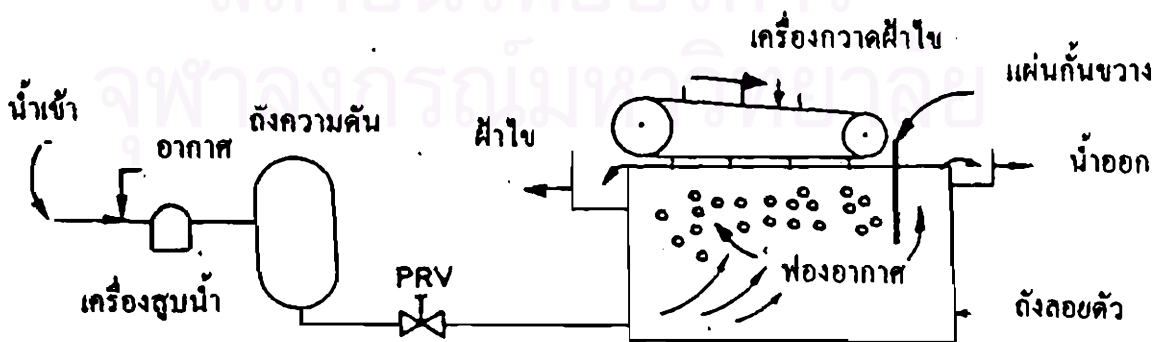
2.6.3 การทำให้ตะกอนลอยด้วยอากาศละลาย (dissolved air flotation)

การทำให้ตะกอนลอยด้วยอากาศละลายหรือเรียกว่าระบบดีเอเอฟ เป็นระบบที่วิศวกรรมนิยมใช้กันมากเนื่องจากประสิทธิภาพการแยกตะกอนสูงกว่าระบบอื่นๆ ส่วนใหญ่ใช้เป็นระบบบำบัดน้ำเสียเบื้องต้นที่ใช้ในการแยกอนุภาคของแข็งออกจากของเหลวหรือแยกของเหลวชนิดหนึ่งออกจากชั้นของเหลวอีกชนิดหนึ่งโดยการทำให้อนุภาคดังกล่าวลอยขึ้นสู่บริเวณผิวน้ำของระบบโดยใช้ฟองอากาศเป็นตัวนำพาตะกอน (Tchobanoglous, 1991)

หลักการของระบบดีเอเอฟ คือ การอัดอากาศลงในน้ำเสีย ภายใต้ความดันประมาณ 345-483 Kpa (50-70lb/in²) โดยให้เก็บกักในถังอัดความดันประมาณ 2-4 นาที เพื่อให้อากาศละลายในน้ำได้ปริมาณสูง จากนั้นจึงปล่อยน้ำออกจากถังความดันไปยังถังลอยตัวโดยไหลผ่านวาล์วลดความดัน เมื่อน้ำที่อิ่มตัวด้วยอากาศถูกปล่อยให้เข้าสู่ภาวะความดันบรรยากาศจะทำให้เกิดฟองอากาศจำนวนมากเป็นตัวพาตะกอน ตัวแปรที่สำคัญในระบบดีเอเอฟ คือความดันอากาศ อัตราส่วนของอากาศกับตะกอน(A/S ratio) ความเข้มข้นของตะกอนในน้ำ และช่วงเวลาที่ใช้ในการเก็บกัก ซึ่งคุณภาพน้ำทิ้งที่ผ่านระบบแล้วจะมีความเข้มข้นของตะกอนลดลง ส่วนตะกอนที่ถูกทำให้ลอยจะมีความเข้มข้นเพิ่มขึ้น โดยทั่วไประบบดีเอเอฟจะมีเวลาเก็บกักประมาณ 20-30 นาที

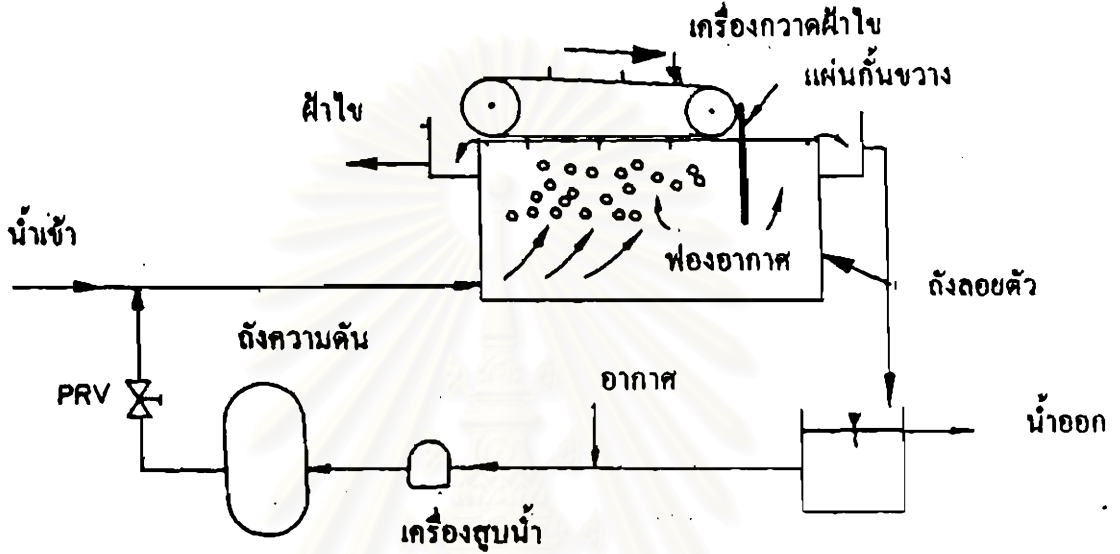
ระบบดีเอเอฟที่ใช้มีอยู่ 2 ระบบ (Eckenfelder, 1989) คือ

ก. ระบบดีเอเอฟแบบไม่มีการหมุนเวียน ระบบนี้นิยมใช้กับน้ำที่มีตะกอนชนิดไม่เปราะ โดยการอัดอากาศภายใต้ความดันเพื่อให้อากาศละลายอยู่ในน้ำภายในถังความดัน จากนั้นจึงปล่อยน้ำไปยังถังลอยตัวในภาวะความดันบรรยากาศ อากาศที่ละลายอยู่ในน้ำจะหนีออกจากน้ำในรูปของฟองอากาศลอยอยู่ทั่วถึง รายละเอียดของระบบไม่มีการหมุนเวียน แสดงดังรูปที่ 2.4

รูปที่ 2.4 ระบบดีเอเอฟแบบไม่มีการหมุนเวียน (Tchobanoglous, 1991)

ข. ระบบดีเอเอฟแบบที่มีการหมุนเวียน ระบบนี้นิยมใช้กับน้ำที่มีตะกอนชนิดเปราะแตกง่าย ซึ่งการรบกวนอากาศให้กับน้ำเสียโดยตรง อาจทำให้ตะกอนแตกกระจายได้ (Kemmer และ Mocalion, 1979) ดังนั้นจึงนำเอาน้ำใสจากถังลอยตัวไปยังถังความดันเพื่ออัดอากาศจากนั้นจึงปล่อยออกไปรวมกับน้ำเสียที่จะเข้าสู่ระบบแล้วปล่อยเข้าสู่ถังลอยตัวเพื่อแยกตะกอนออกจากน้ำเสียต่อไป รายละเอียดของระบบแบบที่มีการหมุนเวียน แสดงดังรูปที่ 2.5

รูปที่ 2.5 ระบบดีเอเอฟแบบที่มีการหมุนเวียน (Tchobanoglous, 1991)

จากหลักการของระบบดีเอเอฟ โดยให้อากาศละลายในน้ำภายใต้ความดันแล้วจึงลดความดันของน้ำลงสู่ภาวะความดันบรรยากาศนั้น ปริมาณของอากาศที่ละลายในน้ำจะแปรผันโดยตรงกับความดันตามกฎของเฮนรี และอุณหภูมิที่สภาวะนั้นโดยปริมาณอากาศที่ละลายในน้ำที่อุณหภูมิต่างๆ ณ ความดันบรรยากาศปกติมีความสัมพันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 2.2

ตารางที่ 2.2 ปริมาณอากาศที่ละลายในน้ำที่อุณหภูมิต่างๆ ณ ความดันบรรยากาศปกติ (Eckenfelder, 1989)

อุณหภูมิ (°C)	ปริมาณอากาศละลาย(มล./ล)
0	28.8
10	23.5
20	20.1
30	17.9
40	16.4

การวิเคราะห์ระบบดีเอเอฟแบบไม่มีการเวียนกลับ :

$$\text{ปริมาณอากาศที่พ่นเข้าไปในถัง Flotation (A)} = Qs_i$$

$$\text{ปริมาณอากาศในน้ำที่ออกจากถัง Flotation (A}_0\text{)} = Qs_0$$

$$\text{ปริมาณอากาศที่ใช้ในการนำตะกอนลอยขึ้นมา (A)} = Q(s_i - s_0) \quad (2.6)$$

โดย Q = อัตราการไหลเข้าของน้ำเสีย , ลบ.ม/วัน

s_i = ปริมาณของอากาศที่ละลายในน้ำที่ไหลเข้าสู่ถัง Flotation , มก/ลิตร

s_0 = ปริมาณของอากาศที่ละลายในน้ำที่ไหลออกจากถัง Flotation , มก/ลิตร

ในทางปฏิบัติจริง อากาศที่ละลายอยู่ในน้ำจะไม่สามารถละลายถึงจุดอิ่มตัว ซึ่งจำเป็นต้องพิจารณาเลือกใช้ตัวคูณเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพจริง ดังนั้น

$$s_i = f(P/P_0)s_0 \quad (2.7)$$

$$s_0 = (1)s_0 \quad (2.8)$$

โดย f = ค่าตัวคูณซึ่งหมายถึงเศษส่วนของปริมาตรอากาศที่ละลายในน้ำเสียต่อน้ำสะอาด

P = ความดันในถังอัดความดัน , บาร์ ; P_0 = ความดันบรรยากาศปกติ 1 บาร์

s_0 = ปริมาณอากาศที่ละลายในน้ำ , มก/ลิตร

และ 1 ใน สมการ(2.8) คือสภาพที่น้ำไหลออกจากถัง แทนค่าสมการ(2.7) , (2.8) ลงในสมการ(2.6)

$$A = Qs_0(fP-1) \quad (2.9)$$

และปริมาณของแข็งในน้ำเสีย, $S = QS_0$ (2.10)

ดังนั้น จากสมการ (2.9) และ(2.10) จะได้ $A/S = s_0(fP-1)/S_0$ (2.11)

และเมื่อ s_0 มีหน่วยเป็น มล/ลิตร สมการ(2.11) จะเปลี่ยนเป็น สมการ(2.12)

$$A/S = 1.3s_0(fP-1)/S_0 \quad (2.12)$$

โดย ตัวคูณ 1.3 คือ น้ำหนักของอากาศเป็น มก. ของอากาศ 1 มล.

การวิเคราะห์ระบบดีเอเอฟแบบมีการเวียนกลับ :

จากสมการ(2.12) สามารถวิเคราะห์ต่อสำหรับระบบดีเอเอฟแบบมีการเวียนกลับ โดยมี อัตราการไหลกลับสู่ระบบเท่ากับ R ซึ่งจะได้

$$A/S = 1.3 s_0(fP-1)R/S_0Q \quad (2.13)$$

โดย A/S คือ อัตราส่วนของปริมาณอากาศกับปริมาณของแข็ง , มก.อากาศ/มก.ของแข็ง

s_0 คือ ปริมาณอากาศที่ละลายอยู่ในน้ำ , มล/ล

S_0 คือ ความเข้มข้นของของแข็งแขวนลอยในน้ำเสีย , มล/ล

f คือ เศษส่วนของปริมาตรอากาศที่ละลายในน้ำเสีย ต่อบริมาตรอากาศที่ละลายในน้ำสะอาด โดยทั่วไปมีค่าประมาณ 85-90 เปอร์เซ็นต์

P คือ ความดันที่ใช้อัดอากาศ , บาร์

R คือ อัตราการไหลกลับสู่ระบบ ,ลบ.ม/วิน (หรือลบ.ม ในกรณีตั้งปฏิกรณ์แบบแบตช์)

Q คือ อัตราการไหลเข้าของน้ำเสีย ,ลบ.ม/วิน (หรือ ลบ.ม ในกรณีตั้งปฏิกรณ์แบบแบตช์)

การเติมอากาศที่มากเกินไปและฟองอากาศที่มีขนาดเล็ก จะมีผลต่อประสิทธิภาพของระบบดีเอเอฟ ซึ่งขนาดที่เหมาะสมอยู่ในช่วง 30-80 ไมครอน และเวลากักเก็บของระบบดีเอเอฟควรประมาณ 20-30 นาที นอกจากนี้อาจเติมสารเคมีบางชนิดลงไป เช่น สารส้ม สารประกอบเหล็ก และแอสติเวตเตดซิลิกา เป็นต้น เพื่อให้อนุภาคจับตัวกันรอบฟองอากาศได้ดียิ่งขึ้น (Vrablik, 1959)

2.7 กระบวนการผลิตนมถั่วเหลือง

กระบวนการผลิตนมถั่วเหลือง มีกรรมวิธีซึ่งเรียกว่าการใช้น้ำสกัด (water extract process) โดยมีขั้นตอนการผลิตดังนี้ (สถาบันพัฒนาผลิตภัณฑ์อาหารมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ , 2527)

1. การคัดเลือกเมล็ดถั่วเหลือง เมล็ดถั่วเหลืองจะถูกนำมาผ่านการคัดเลือกเอาเมล็ดเสีย สืบ เน่า และดำออกไป รวมทั้งการคัดแยกเอาสิ่งอื่นๆออกไป เช่น ดิน หิน โลหะและฝุ่น เป็นต้น

2. การทำความสะอาดเมล็ดถั่วเหลืองขั้นแรก ภายหลังจากการคัดเลือกเมล็ดถั่วเหลืองแล้วจะมีการล้างน้ำให้สะอาดเพื่อเอาฝุ่นละอองออกไป

3. การแช่เมล็ดถั่วเหลืองให้นิ่มตัว เมล็ดถั่วเหลืองที่ผ่านการทำความสะอาดแล้วจะนำไปแช่น้ำ เพื่อให้เมล็ดถั่วเหลืองนิ่มตัว อุณหภูมิในการแช่ถั่วขึ้นอยู่กับความต้องการในการกำจัดกลิ่นถั่ว กล่าวคือ การแช่ที่อุณหภูมิสูงจะทำให้กลิ่นถั่วลดลงและถ้าแช่ที่อุณหภูมิต่ำ กลิ่นถั่วจะมีมากกว่า หรือในช่วงนี้อาจเติมสารเคมี เช่น โซเดียมไบคาร์บอเนต หรือโซเดียมคาร์บอเนต ในอัตราส่วนไม่เกิน 0.5% ของน้ำแช่ร่วมด้วย เพื่อกำจัดสีของถั่วเหลืองให้มีความขาวขึ้นรวมทั้งมีผลในการลดกลิ่นของถั่ว ขณะเดียวกันก็จะช่วยกำจัดธรรมชาติที่อาจมีในถั่วให้ลดลง

4. การทำความสะอาดเมล็ดถั่วเหลืองขั้นที่สอง ภายหลังจากแช่ถั่วแล้ว จะนำถั่วมาล้างให้สะอาด และเป็นการกำจัดเอาเปลือกถั่วที่หลุดออกมาจากใบเลี้ยง ทั้งนี้เพราะส่วนนี้ถือเป็นส่วนที่ไม่ต้องการและไม่มีสารอาหารที่มีคุณค่าต่อร่างกาย

5. การบดเมล็ดถั่วเหลือง เมล็ดถั่วเหลืองที่นิ่มตัวแล้วจะถูกนำมาบดให้ละเอียดโดยใช้เครื่องบดซึ่งมีประสิทธิภาพในการบดให้ละเอียดสูง การบดจะเติมน้ำบางส่วนร่วมด้วยเพื่อให้การบดเป็นไปได้อย่างสะดวกและต่อเนื่อง อัตราส่วนของน้ำต่อเมล็ดถั่วเหลืองหลังจากบดแล้วโดยประมาณคือ 1 ต่อ 10

6. การแยกกากตัวเหลือง ภายหลังจากบดตัวเหลืองแล้ว จะต้องนำมารองเอาส่วนที่ไม่ละลายน้ำหรือเรียกว่ากากออกไป โดยใช้เครื่องกรอง filter press ซึ่งในขั้นตอนนี้จะได้น้ำนมตัวเหลืองดิบออกมา

7. การต้ม น้ำนมตัวเหลืองดิบ น้ำนมตัวเหลืองดิบที่ได้จะต้องนำมาต้มให้สุก เพื่อทำลายและยับยั้งปฏิกิริยาทางเคมีที่จะมีขึ้นตามมา เช่นอาจทำให้กลิ่นรสเปลี่ยนแปลงไป

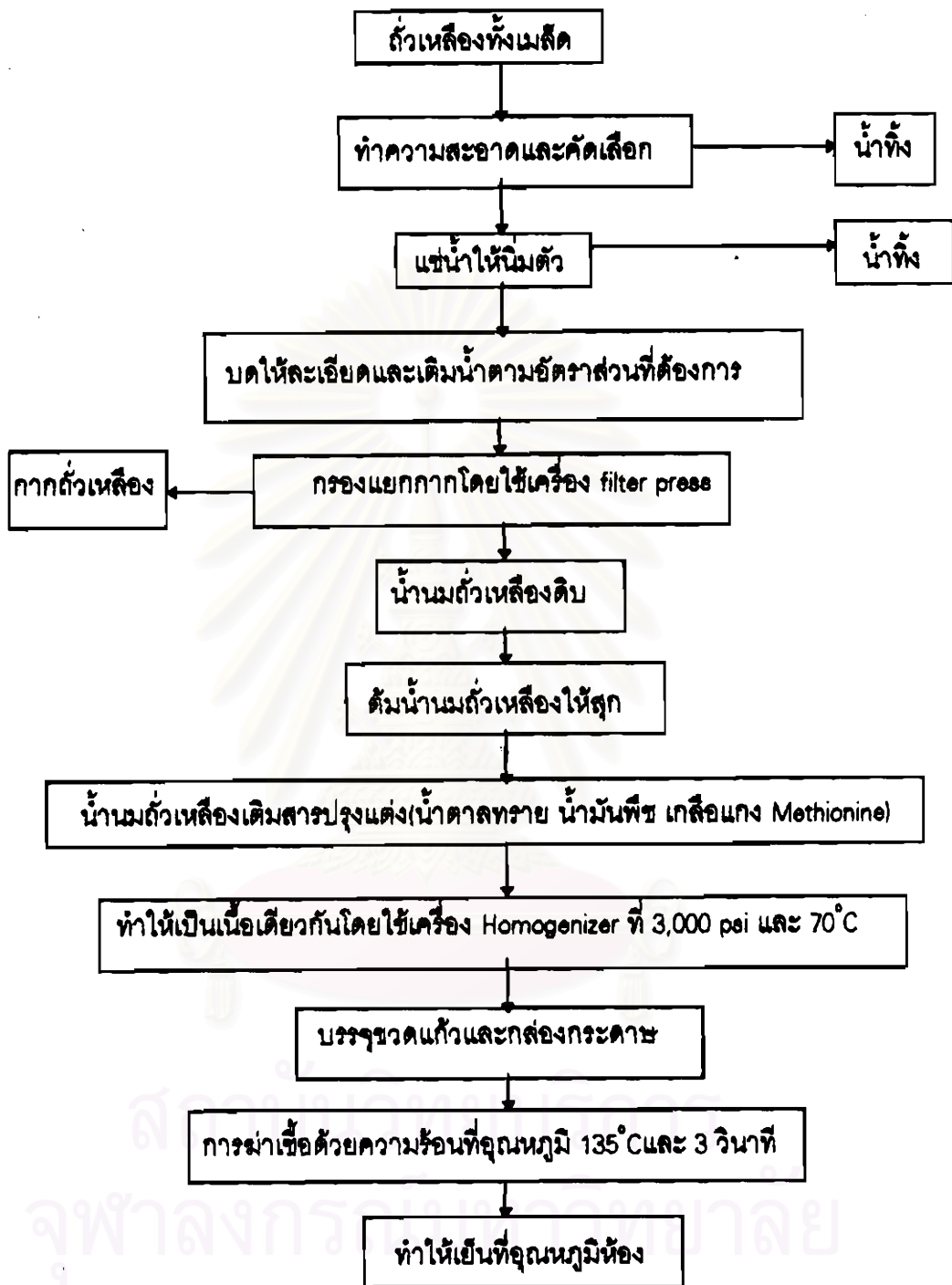
8. การปรุงแต่งน้ำนมเนื่องจากน้ำนมที่ได้ยังมีรสชาติและกลิ่นรวมทั้งคุณค่าทางโภชนาการยังไม่เป็นที่ยอมรับและดีเท่าที่ควร ดังนั้นจึงจำเป็นต้องนำมาปรุงแต่งให้มีคุณภาพใกล้เคียงกับน้ำนมวัวให้มากที่สุด การปรุงแต่งนี้จะเติมน้ำตาลทรายเพื่อทำให้น้ำนมตัวเหลืองมีรสหวานขึ้น การเติมน้ำมันพืชเพื่อทำให้น้ำนมตัวเหลืองมีคุณค่าทางโภชนาการด้านไขมันมากขึ้น การเติม Methionine เพื่อทำให้น้ำนมตัวเหลืองมีคุณค่าทางโภชนาการด้านโปรตีนมากขึ้น และการปรุงแต่งกลิ่นรสด้วยเกลือแกง นอกจากนี้ยังมีการเติมสารบางอย่างซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะของผลิตภัณฑ์

9. การทำให้เป็นเนื้อเดียวกัน นมตัวเหลืองที่ผ่านการปรุงแต่งแล้ว จะยังไม่รวมกันเป็นเนื้อเดียวกัน ดังนั้นจำเป็นต้องผ่านเครื่อง Homogenizer เพื่อทำให้เกิดลักษณะเนื้อเดียวกัน และชวนดื่ม นมที่ผ่านการ Homogenized แล้วจะมีความหนืดเพิ่มขึ้น และมีรสชาติสม่ำเสมอโดยตลอด การทำ Homogenization จะใช้เครื่อง Homogenizer ที่ความดันรวมประมาณ 3,000 ปอนด์ต่อตารางนิ้ว และอุณหภูมิไม่ควรต่ำกว่า 70 องศาเซลเซียส

10. การฆ่าเชื้อด้วยความร้อน นมตัวเหลืองที่ผ่านขั้นตอนการทำให้เป็นเนื้อเดียวกันแล้ว จะถูกนำไปบรรจุในภาชนะบรรจุซึ่งมีหลายรูปแบบเช่นขวดแก้ว กล่องกระดาษทำให้อุณหภูมิและเวลาที่ใช้ในการฆ่าเชื้อแตกต่างกัน ช่วงอุณหภูมิที่ใช้ประมาณ 135-140 องศาเซลเซียสและเวลาที่ใช้ประมาณ 3-6 วินาที ซึ่งนมที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้วจะสามารถเก็บในสภาวะปกติได้ระยะเวลาานาน

น้ำทิ้งจากกระบวนการผลิตนมตัวเหลืองมาจากแหล่งใหญ่ๆ 4 แหล่งคือน้ำทิ้งจากการล้างทำความสะอาดภาชนะบรรจุ น้ำทิ้งจากการล้างทำความสะอาดเครื่องจักร น้ำทิ้งจากการล้างทำความสะอาดตัวเหลืองและน้ำทิ้งจากการแช่ตัวเหลืองให้นิ่มตัว

กระบวนการผลิตนมตัวเหลืองแบบ water extract process สรุปได้ดังรูป 2.6

รูปที่ 2.6 กระบวนการผลิตนมถั่วเหลืองแบบ water extract process ของโรงงานตัวอย่าง

2.8 ลักษณะน้ำเสียของโรงงานตัวอย่าง

ลักษณะน้ำเสียรวมของโรงงานตัวอย่าง (wastewater characteristics) ก่อนเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสีย มีลักษณะโดยสรุปดังตารางที่ 2.3

ตารางที่ 2.3 ลักษณะน้ำเสียรวมของโรงงานตัวอย่าง

wastewater characteristics	influent
flow rate (m ³ /d)	3,000
BOD (mg/l)	800-1,300
COD (mg/l)	1,300-2,000
TKN(mg/l)	160-200
suspended solid (mg/l)	800-1,200
pH	10-12
temperature (c ⁰)	38-41

ที่มา : เอกสารจากห้องปฏิบัติการของโรงงานตัวอย่าง(พ.ศ. 2537-2538)

2.9 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Wymore และ White (1968) ได้ศึกษาระบบบำบัดน้ำเสียจากโรงงานฆ่าสัตว์ประเภทหมู โดยน้ำเสียมาจากขั้นตอนการฆ่าและการทำความสะอาด น้ำเสียเหล่านี้ถูกรวบรวมและเก็บกักที่บ่อพัก ก่อนถูกสูบไปยังระบบดีเอเอฟ เพื่อกำจัดไขมันและBOD₅ ผลการทดสอบพบว่า ประสิทธิภาพการกำจัดไขมันและBOD₅ ของระบบบำบัดมีค่าสูงถึง 89 และ 58 เปอร์เซ็นต์ตามลำดับ สำหรับน้ำเสียที่มีความเข้มข้นของไขมันและBOD₅สูง แต่น้ำเสียที่มีความเข้มข้นของไขมันและBOD₅ ต่ำ ประสิทธิภาพการกำจัดจะลดลงเหลือเพียง 47 และ 15 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ

Hopwood และ Rosen (1972) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบำบัดน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์โดยวิธีการตกตะกอนโปรตีนด้วยการปรับพีเอชเป็น 3.0 ด้วยกรดซัลฟูริก เพื่อให้โปรตีนที่ละลายน้ำเปลี่ยนรูปเป็นตะกอนขึ้น โดยใส่สารละลายโซเดียมลิกโนซัลโฟเนต(sodium lignosulphonate)เป็นสารสร้างตะกอนทำให้มีผลต่อการแยกชั้นตะกอนในระบบดีเอเอฟ จากนั้นมีการรีดน้ำออกจากสลัดจ์ที่ได้จากระบบดีเอเอฟโดยการใช้ความร้อนและทำให้เป็นกลาง แล้วนำไปผ่านเครื่องอัดกรอง(filter

press) และนำกากสลัดจ์ที่ได้ไปอบแห้งให้มีความชื้นไม่เกิน 10 เปอร์เซ็นต์ก่อนนำไปใช้เป็นส่วนผสมในอาหารสัตว์

Cooper และ Denmead (1979) ได้ทดสอบการบำบัดน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์โดยการปรับพีเอชให้อยู่สภาพเป็นกรดเท่ากับ 3.5 เพื่อทำให้โปรตีนที่อยู่ในรูปละลายน้ำก่อตัวเป็นตะกอนและทำลายเสถียรภาพของคอลลอยด์ โดยใส่สารโซเดียมเฮกซะเมตาฟอสเฟต (sodium hexametaphosphate, HMP) เป็นสารสร้างตะกอน สลัดจ์โปรตีนน้ำกลับนี้จะถูกกำจัดน้ำออกโดยการเติมสารเคมีและให้ความร้อน จากนั้นนำกากสลัดจ์ให้แห้งเพื่อนำไปทำอาหารสัตว์ นอกจากนี้ยังพบว่าการใช้สารประกอบเหล็กเป็นสารสร้างตะกอน จะช่วยเพิ่มธาตุเหล็กให้กับกากสลัดจ์ที่นำกลับมา

Tookos (1982) ได้ทดสอบเปรียบเทียบการบำบัดน้ำเสียจากโรงงานผลิตเนื้อ (meat process effluent) ด้วยวิธีการทำให้ลอยตัวและการตกตะกอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

การใช้สารเคมีทำลายเสถียรภาพของสารละลายไลโอฟิลิคคอลลอยด์ของโปรตีน (lyophilic colloidal protein solution) โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

ก. การรวมตะกอนที่จุดไอโซอิเล็กทริก (isoelectric point) ของโปรตีน โดยการเติมกรดลิกนินซัลโฟนิก เพื่อให้ได้พีเอชที่เหมาะสม ทำให้โปรตีนอยู่ในรูปไม่ละลายและเกิดเป็นตะกอน

ข. การรวมตะกอนโดยกระบวนการโคแอกกูเลชัน ซึ่งเติมสารโคแอกกูแลนต์คือ Al^{3+} และ Fe^{+3} ในช่วงพีเอชที่เหมาะสม ทำให้โปรตีนอยู่ในรูปไม่ละลาย และเกิดเป็นตะกอน

ค. การรวมตะกอนด้วยปูนขาว (lime) ที่พีเอชสูงกว่า 10 โดยการเติมสารประกอบเหล็กเป็นสารโคแอกกูแลนต์ เพื่อช่วยในการสร้างตะกอน

จากการทดลองสรุปได้ว่า

ก. กระบวนการทำให้ตะกอนลอยตัวพบว่า มีประสิทธิภาพในการบำบัดดีกว่ากระบวนการตกตะกอนในช่วงพีเอช 4.0-4.5 ในกรณีที่มีการเติมกรดลิกนินซัลโฟนิกเพียงอย่างเดียว

ข. กระบวนการทำให้ตะกอนลอย ที่ใช้สารเคมี เช่น Al^{3+} และ Fe^{+3} จะมีประสิทธิภาพในการบำบัดดีกว่ากระบวนการตกตะกอนในช่วงพีเอช 5.4-5.6 ทั้งนี้พบว่าประสิทธิภาพในการตกตะกอนจะเพิ่มขึ้นเมื่อปรับพีเอชสูงขึ้น

ค. กระบวนการทำให้ตะกอนลอยตัว ที่ใช้สารโคแอกกูแลนต์ชนิดต่างๆ ในการบำบัดน้ำเสีย จะมีประสิทธิภาพในการกำจัดซีไอดีประมาณร้อยละ 70-90 ดังแสดงในตารางที่ 2.4 และถ้าไม่ใช้สารเคมีประสิทธิภาพในการกำจัดซีไอดีประมาณร้อยละ 50-60

ง. ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการทำให้ตะกอนลอยตัว คือ ชนิดของสารโคแอกกูแลนต์ ช่วงพีเอชที่เหมาะสม และ ค่า A/S ratio ซึ่งสรุปดังตารางที่ 2.5

ตารางที่ 2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้มข้นของสารเคมี และประสิทธิภาพการกำจัดซีไอดี
(Tookos , 1982)

สารเคมี	พีเอช	ความเข้มข้น ที่เหมาะสม (mg/l)	ประสิทธิภาพ การกำจัดซีไอดี %	หมายเหตุ
Sulph.liquor	3.2-3.4	200-300	80-83	**
Praestol 444K	4.8-5.2	8-10	71-74	*
FeCl ₃ .6H ₂ O	5.3-5.5	150-300	85-86	***
	10.0-11.0	10-150	85-90	*
Al ₂ (SO ₄) ₃ .18H ₂ O	5.2-5.6	200-300	78-82	***
	10.0-11.0	100-150	75-78	*
FeSO ₄ .7H ₂ O	9.5-11.0	250-300	75-82	**
Ca(OH) ₂	10.2-11.0	-	82-85	*

หมายเหตุ : ความเข้มข้นของสารเคมีที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับสภาพมลพิษ

* เล็กน้อย ** ปานกลาง *** มาก

ตารางที่ 2.5 พารามิเตอร์ของกระบวนการทำให้ตะกอนลอยตัว (Tookos , 1982)

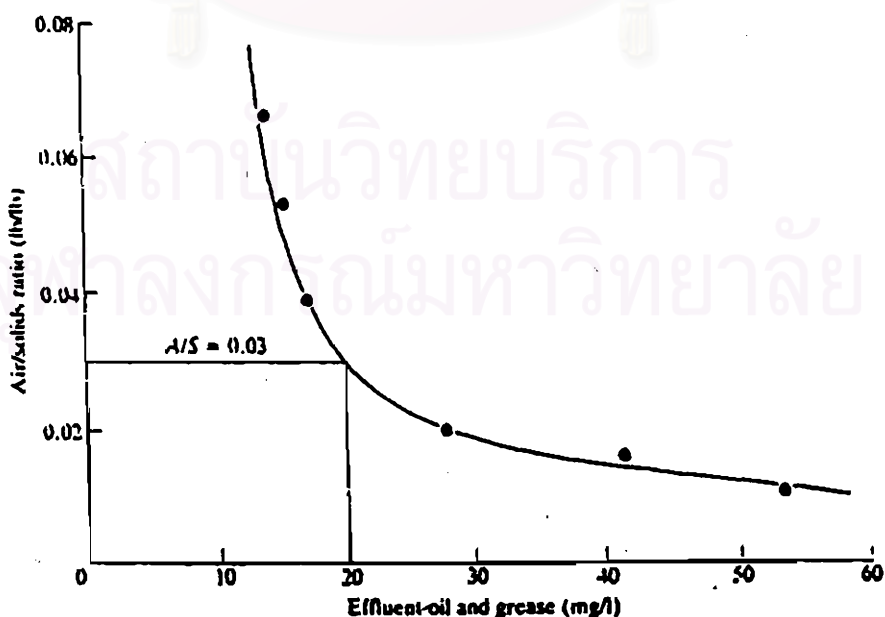
สารโคแอกูแลนต์	pH	A/S (mg air/mg solid)	Loading rate (kg/m ² -hr)	Wastewater
FeCl ₃ .6H ₂ O	5.2-5.4	0.014	1.21	Slaughterhouse
		0.0175	1.03	Poultry proc.
	10.0-10.5	0.010	1.14	Slaughterhouse
		0.021	0.88	Poultry proc.
LNP	3.2-3.5	0.023-0.03	0.6-0.7	Slaughterhouse
		0.022	0.8	Poultry proc.
Al ₂ (SO ₄) ₃ .18H ₂ O	5.2-5.5	0.032	0.528	Slaughterhouse
		0.015	1.137	Poultry proc.
	10.0-10.2	0.014	1.28	Slaughterhouse
		0.016	1.1	Poultry proc.

* The suspended matter content of the effluent is substantially higher than 30 mg/l

Ng, Goh และTay (1988) ได้ศึกษาระบบตีเอเอฟระดับห้องปฏิบัติการโดยใช้แยกของแข็ง-ของเหลวในการบำบัดน้ำเสียจากโรงงานน้ำมันปาล์ม (palm oil mill effluent) พบว่าตัวแปรที่สำคัญในการดำเนินการของระบบนี้ คือ ประสิทธิภาพของถังความดัน อัตราการรับภาระความเข้มข้นของของแข็งแขวนลอย อัตราส่วนปริมาณอากาศต่อปริมาณของแข็งแขวนลอย และความต้องการสารโคแอกกูแลนต์ ทั้งนี้ประสิทธิภาพการกำจัดความสกปรกของระบบขึ้นอยู่กับส่วนประกอบในน้ำเสียและ ถ้าน้ำเสียมีปริมาณของแข็งแขวนลอยมากกว่า 1,650 ก.ก./ตร.ม-ชม. และ อัตราการรับภาระบรรทุกที่ผิวหน้าของระบบมีค่า 2 ลบ.ม/ตร.ม-ชม. พบว่า ประสิทธิภาพการกำจัดความสกปรกจะมีค่าลดลงอย่างชัดเจน อัตราส่วนการนำกลับ (recycle ratio) ถูกใช้ในการกำหนดอัตราส่วนของอากาศต่อตะกอน โดยต้องกำหนดรอบเขตในการนำไปใช้ประโยชน์ของระบบตีเอเอฟทั้งทางด้านดำเนินการและด้านเศรษฐศาสตร์

Ho และ Tan (1989) ได้ศึกษาระบบการตกตะกอนทางเคมีโดยใช้สารละลายเกลืออลูมิเนียมและสารรวมตะกอนโพสเฟอไรต์ และระบบตีเอเอฟ โดยประยุกต์ใช้ในระบบบำบัดน้ำเสียแบบหมักให้ย่อยสลายโดยไม่ใช้ออกซิเจนของน้ำทิ้งโรงงานน้ำมันปาล์ม (palm oil mill effluent) พบว่าระบบตีเอเอฟมีประสิทธิภาพในการบำบัดสูงกว่าระบบการตกตะกอนทางเคมี และถ้าใช้ทั้งสองระบบ ประสิทธิภาพการบำบัดจะเพิ่มขึ้น

Eckenfelder (1989) ได้ทำการทดสอบระบบตีเอเอฟเพื่อหาประสิทธิภาพในการกำจัดน้ำมันและไขมันจากน้ำเสียบางประเภท ผลการทดลองพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนอากาศต่อตะกอน(A/S ratio) และคุณภาพน้ำที่ผ่านระบบตีเอเอฟ แสดงได้ดังรูป 2.7

รูปที่ 2.7 ผลของ A/S ratio ที่มีต่อคุณภาพน้ำที่ผ่านระบบตีเอเอฟ (Eckenfelder , 1989)

Rusten, Eikebrokk และ Thorvaldeen (1990) ได้ทำการทดสอบน้ำเสียจากโรงงานอุตสาหกรรมอาหารโดยวิธีจาร์เทสต์ ระดับโรงงานนำร่อง(pilot plant)และระดับโรงงาน(full scale) พบว่าประสิทธิภาพในการบำบัดน้ำเสียขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของน้ำเสีย สภาพที่เหมาะสมของสารโคแอกกูแลนต์และฟล็อกคูแลนต์ โดยมีช่วงพีเอชที่เหมาะสมขึ้นกับชนิด และปริมาณสารเคมีที่ใช้ จากการทดสอบ ถ้าเติมสารละลายเฟอริกคลอไรด์ 0.10-0.15 มก./มก.ซีไอดี หรือสารละลายอลูมิเนียมซัลเฟต 0.20 มก./มก.ซีไอดี ประสิทธิภาพการกำจัดสารอินทรีย์มีค่าอยู่ในช่วงร้อยละ 67-90 ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับส่วนประกอบของน้ำเสีย

Jamil (1991) ได้ทำการทดสอบเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบบำบัดน้ำเสียแบบดีเอเอฟในระดับห้องปฏิบัติการ และระดับโรงงานของโรงฆ่าสัตว์ โดยเปรียบเทียบระหว่างระบบที่มีการเติมสารฟล็อกคูแลนต์ เพื่อช่วยในการกำจัดของแข็งแขวนลอย น้ำมันและไขมัน กับระบบที่ไม่เติมสารฟล็อกคูแลนต์ พบว่าประสิทธิภาพในการกำจัดเท่ากับร้อยละ 85และ70 ตามลำดับ และพบว่าระบบดีเอเอฟสามารถกำจัดสาหร่ายออกจากน้ำเสียได้อีกด้วย ทั้งนี้จำเป็นต้องมีการปรับพีเอชให้เหมาะสมเมื่อมีการเติมสารฟล็อกคูแลนต์

Chen และ Rohani (1991) ได้ศึกษาการนำกลับโปรตีนจากคาโนลามील(canola meal) โดยการตกตะกอนด้วยสารช่วยตกตะกอนคือ โซเดียมเฮกซะเมตาฟอสเฟต (HMP) คาร์บอกซิลเมทิลเซลลูโลส(CMC)และแอมโมเนียมซัลเฟต (ammonium sulphate) และปรับพีเอชด้วยกรดไฮโดรคลอริกที่จุดไอโซอิเล็กทริกเพื่อรวมตะกอน โดยประเมินประสิทธิภาพจากปริมาณและขนาดของตะกอนโปรตีนที่เกิดขึ้น ผลการศึกษาแสดงในตารางที่ 2.6

ตารางที่ 2.6 ปริมาณการผลิตโปรตีน และขนาดของอนุภาคที่เกิดจากสารสร้างตะกอน

(Chen และ Rohani , 1991)

Precipitant	Concentration (g precipitant/g nitrogen)	pH	Yield %	Mean size μ
HCl	2M	3.62	60.10	17.94
HMP+HCl	1.88	3.30	78.92	31.98
CMC+HCl	0.63	3.96	61.03	16.72
Ammonium sulphate	2.7M	3.62	93.54	18.85

กระทรวงอุตสาหกรรม กรมโรงงานอุตสาหกรรม องค์การความร่วมมือไทย-เยอรมัน และ สถาบันพัฒนาและฝึกอบรมโรงงานต้นแบบ ศูนย์การศึกษาต่อเนื่องสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี (1994) ได้ทำการศึกษาการบำบัดน้ำเสียของโรงงานอุตสาหกรรมปลาทุ่นำกรองด้วยระบบดีเอเอฟระดับห้องปฏิบัติการ สำหรับน้ำเสียรวมและน้ำเน่าปลาจากโรงงาน โดยแบ่งการศึกษาเป็น 3 กระบวนการ คือ กระบวนการไม่ใช้สารเคมี กระบวนการใช้สารเคมีน้อย และ กระบวนการใช้สารเคมีมาก พบว่า ประสิทธิภาพการกำจัดสารแขวนลอยอยู่ในช่วง 70-80%, 60-80% และ 85-95% ตามลำดับ โดยกระบวนการไม่ใช้สารเคมีให้ผลการบำบัดไม่แตกต่างจาก กระบวนการใช้สารเคมีน้อย ขณะที่กระบวนการใช้สารเคมีมากมีประสิทธิภาพการกำจัดสารแขวนลอยเพิ่มขึ้น 6-26% ปริมาณการใช้สารซีเอ็มซีในกระบวนการใช้สารเคมีน้อยและกระบวนการใช้สารเคมีมาก อยู่ในช่วง 2-10 มก./ล และ 4-8 มก./ล ตามลำดับ ส่วนแคลเซียมฟอสเฟตที่ใช้ในกระบวนการใช้สารเคมีมากจะใช้ในช่วง 20-60 มก./ล ขึ้นอยู่กับความเข้มข้นของตะกอนแขวนเบื้องต้น ภาคสกัดที่ได้จากการนำกลับมีปริมาณที่เคเอ็นอยู่ในช่วง 2-5% เมื่อคำนวณเป็นปริมาณโปรตีนได้ 12-30%

Schneider และ Soares (1995) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบำบัดขั้นต้นสำหรับน้ำทิ้งโรงงานสกัดโปรตีนถั่วเหลืองในระดับนำร่อง (pilot plant) โดยเปรียบเทียบระหว่างกระบวนการดีเอเอฟ (DAF) และ กระบวนการตกตะกอน โดยมีจุดประสงค์ในการทดลองคือ

- ก. เพื่อทดลองหาระดับพีเอชที่เหมาะสม ชนิดและปริมาณการใช้สารโคแอกกูแลนต์ที่เหมาะสม และ ชนิดและปริมาณการใช้สารโพลีเมอร์ที่เหมาะสม
- ข. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการบำบัดขั้นต้น และการนำกลับโปรตีนระหว่าง กระบวนการลอยตัวด้วยอากาศละลาย (DAF) และ กระบวนการตกตะกอน

จากการทดลองสรุปได้ว่า

- ก. ระดับพีเอชที่เหมาะสมในการก่อรูปตะกอนโปรตีน คือ 4.5 โดยใช้กรดไฮโดรคลอริก เป็นสารละลายปรับพีเอช
- ข. สารโคแอกกูแลนต์ที่ใช้ในการทดลอง คือ สารละลายอลูมิเนียมซัลเฟตและสารละลายเฟอร์ริกคลอไรด์จากการทดลองพบว่าสารละลายเฟอร์ริกคลอไรด์มีประสิทธิภาพในการก่อรูปตะกอน ดีกว่าสารละลายอลูมิเนียมซัลเฟต ณ ระดับพีเอชที่ 4.5 โดยปริมาณการใช้สารละลายเฟอร์ริกคลอไรด์ที่เหมาะสม คือ 200-300 มก./ล
- ค. สารโพลีเมอร์ที่ใช้ในการทดลอง คือ สารละลาย cationic polyacrylamide และ สารละลาย anionic polyacrylamide จากการทดลอง พบว่า สารละลาย anionic polyacrylamide มีประสิทธิภาพในการรวมตะกอนดีกว่าสารละลาย cationic polyacrylamide ณ ระดับพีเอชที่ 4.5 โดยเติม

สารละลายเฟอริกคลอไรด์ 300 มก/ล เป็นสารโคแอกกูแลนต์และ ปริมาณการใช้สารละลาย anionic polyacrylamide ที่เหมาะสม คือ 2-3 มก/ล

ง. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการบำบัด ระหว่างกระบวนการลอยตัวด้วยอากาศละลาย (DAF) และ กระบวนการตกตะกอน สรุปได้ดังตารางที่ 2.7

ตารางที่ 2.7 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการบำบัด ระหว่าง กระบวนการลอยตัวด้วยอากาศละลาย (DAF) และ กระบวนการตกตะกอน (Schneider และ Soares ,1995)

Process	Efficiency Of Reduction (%)			
	Settleable solid	Suspended solid	COD	Protein in supernatant
DAF	100	85	44	29
Settling	100	93	53	38

จ. ผลการเปรียบเทียบความเร็วในการแยกชั้นของตะกอนและชั้นน้ำจากการทดลองพบว่า กระบวนการดีเอเอฟมีความเร็วในการลอยตัวของตะกอน เท่ากับ 32 ชม/วินาที และกระบวนการตกตะกอนมีความเร็วในการตกตะกอน เท่ากับ 5 ชม/วินาที จากการเปรียบเทียบสรุปได้ว่า ระบบดีเอเอฟต้องการเวลาเก็บกักต่ำกว่า

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย